

שחר של ממשלה חדשה ביפן: האם אשת הברזל תצליח להחזיר עטרה ליושנה?

written by יוסף רוזן | 03.11.2025

לאחר תקופה ממושכת של אי-יציבות פוליטית בשל פרשת שחיתות בשורות מפלגת השלטון, וחוסר יכולתה לספק את הסחורה לציבור היפני, נראה שגם בצמרת המפלגה השמרנית הפנימו שנדרש שינוי משמעותי על מנת להצעיד את יפן לדרך חדשה אל מול האתגרים הרבים.

מי שנבחרה להוביל את הדרך הזו היא סנה טקאיצ'י (Sanae Takaichi) בת ה-64, שהפכה לאישה הראשונה בהיסטוריה הפוליטית של יפן לכהן כנשיאת מפלגת השלטון הימנית, ה-Liberal Democratic Party (LDP) וכראש ממשלת יפן. טקאיצ'י הינה פוליטיקאית ותיקה אשר נבחרה לראשונה לבית הנבחרים היפני ב-1993, וכיהנה במספר תפקידים מיניסטריאליים תחת ראשי הממשלות קשידה ואבה. האחרון שבהם, שרת מדינה (תת-שר) לביטחון כלכלי, ולפני כן כיהנה כשרת הפנים והתקשורת, תפקיד שנכלל גם בפורום המועצה לביטחון לאומי ביפן.

ההישג הפוליטי של טקאיצ'י אינו מפתיע שכן היא התמודדה על ראשות מפלגת השלטון כבר ב-2021 בתמיכתו של אבה (וסיימה שלישית), והתמודדה שוב ב-2024 כאשר הצליחה לנצח בסיבוב הראשון, אך לבסוף הפסידה בפער מזערי לאישיבה. תוצאות אלה סימנו אותה כבר אז כמועמדת המובילה להנהיג את ה-LDP, ולשבור את תקרת הזכוכית בפוליטיקה היפנית. החודש היא הצליחה לנצח בשני הסיבובים במרוץ לראשות המפלגה את שינג'ירו קויזומי, בנו של אחד מראשי הממשלה הפופולריים אי פעם ביפן, בדרך לעשיית היסטוריה.

אולם, יותר מכל, ההצלחה האישית של טקאיצ'י משקפת את התנודות ימינה שחלו במערכת הפוליטית היפנית בשנים האחרונות. כך למשל, בבחירות האחרונות לבית העליון (יולי 2025), מפלגת הימין הלאומנית והפופוליסטית (ויש שיגידו קיצונית) Sanseito זכתה לראשונה ב-15 מושבים והפכה למפלגת האופוזיציה ה-4 בגודלה בבית העליון, תוך שהיא סוחפת צעירים רבים מבסיס התמיכה של ה-LDP שרצו שינוי והתחברו לרעיון של "Japan first" (על משקל "America first"). עבור רבים מתומכי המפלגה הפופוליסטית, ראשי הממשלות האחרונים מטעם מפלגת השלטון לא היו מספיק שמרנים והתרחקו ממדיניותו של אבה.

כעת טקאיצ'י ניצבת בפני אתגר פוליטי מורכב. היא ירשה מפלגת שלטון בתנאים הגרועים בהיסטוריה, עם חוסר אמון ציבורי גדול על רקע אירועי שחיתות ואף עזיבה של השותפה הקואליציונית הוותיקה, קומייטו (מפלגת מרכז בודהיסטית) לאחר 26 שנות שיתוף פעולה. במקומה נכנסה לקואליציה מפלגת החדשנות היפנית (Ishin, מרכז-ימין הנחשבת לפופוליסטית ושמרנית) שהינה פחות או יותר בסדר גודל דומה לקומייטו, כך שהקואליציה נותרה במיעוט

בשני בתי הפרלמנט. אולם, במידה רבה, טקאיצ'י נבחרה מתוך אמונה ביכולתה להחזיר עטרה ליושנה ולהשיב את תמיכת ואמון הציבור במפלגת השלטון, תוך אימוץ עיקרי מדיניותו השמרנית של אבה הזכור לטוב.

אכן, טקאיצ'י נתפסת כשמרנית ולאומנית מן הקצה הימני ביותר במפלגת השלטון ובמידה רבה ממשיכת דרכו הפרואקטיבית של אבה המנוח, הן בזירת הפנים (Abenomics) והן בזירת החוץ. בהקשר זה, היא תומכת אדוקה בשינוי סעיף 9 לחוקה היפנית האוסר על שימוש בכוח צבאי, מעוניינת בהעמקת היחסים עם ארה"ב, תמיכה בטאיוואן (היא אף ביקרה בטאיוואן באפריל השנה) וצפויה להנהיג מדיניות תקיפה יותר כלפי סין.

המינויים לקבינט החדש משקפים את הרצון לאחד שורות במפלגת השלטון, וכן את המשך הקו השמרני, כך שאין לצפות לבשורה באשר לשבירת המערכת הפטריארכלית ביפן. מבין המינויים ישנן רק שתי נשים, אך אחת מהן, סצוקי קטאימה (Katayama Satsuki), תהיה הראשונה ביפן לכהן כשרת האוצר. השנייה, קימי אונודה (Kimi Onoda), שהייתה גורם מוביל בקמפיין הפוליטי של טקאיצ'י, תכהן כשרה לביטחון כלכלי והאחראית על תושבים זרים.

מינויים בולטים נוספים הם של מוטגי הוותיק, לתפקיד שר החוץ; קויזומי, שהפסיד לטקאיצ'י במרוץ לראשות המפלגה מונה לתפקיד שר ההגנה; ו-אקזוה ריוסיי (Akazawa Ryosei) שהיה חבר בצוות המשא ומתן מול ארה"ב על הסכם המכסים, מונה לאחד התפקידים המשמעותיים בממשלה היפנית כשר ה-METI (כלכלה, טכנולוגיה ותעשייה). בסך הכול, ישנם עשרה חברים חדשים בממשלה, והגיל הממוצע של חברי הממשלה ירד ל-59 לעומת הממשלה הקודמת.

במקביל, טקאיצ'י גם השלימה מספר מינויים למעגל הקרוב סביבה, המשקפים שמרנות גדולה יותר, ומהווים את אנשי אמונה, כמו למשל מזכיר הקבינט ושני סגניו. אך גם קידמה אנשי מקצוע ופקידים בכירים לתפקידי מפתח כמו היועץ לביטחון לאומי החדש, איצ'יקוואה (Ichikawa), דיפלומט מנוסה שכהן לפני כן כעוזר מזכיר הקבינט וסגן היועץ לביטחון לאומי; ו-Iida ממשרד הכלכלה למזכיר הממשלה. בנוסף, היא מינתה גורמים מרכזיים מכלל הפלגים במפלגת השלטון לתפקידי מפתח במנגנוני המפלגה בכדי לייצר יציבות שלטונית ואחדות שורות, ולפחות בשלב זה, אינה מתכוונת להכריז על בחירות כלליות.

טקאיצ'י זקוקה ליציבות וזמן אל מול האתגרים המורכבים הניצבים בפניה. כלכלית, יפן סובלת מיוקר מחיה, כולל מחיר האורז שהכפיל עצמו בשנה האחרונה, ילודה נמוכה שמציבה איום דמוגרפי בדמות צמצום כוח העבודה ביפן, וחוסר רצון לאפשר הגירה כמענה לאתגר זה. ראש הממשלה כבר דרשה לגבש חבילת תמריצים בכדי לתקוף את יוקר המחיה. במקביל, היא כבר אותתה על רצונה לעדכן את מסמכי היסוד של תפיסת הביטחון ובניין הכוח בכדי לאפשר את הגדלת הוצאות הביטחון עוד יותר.

מהלכים אלה קשורים ישירות לזירת החוץ, וספציפית לביקורו המתוכנן של נשיא ארה"ב טראמפ

ביפן, בסוף אוקטובר, בדרכו אל פסגת APEC שתתקיים בסאול. ברקע לביקור, הראשון של טראמפ ביפן מזה שש שנים, הציפייה למימוש המחויבויות בהסכם המכסים שנחתם בין המדינות ביולי האחרון.

על פי ההסכם, ארה"ב הטילה על יפן מכסים רוחביים בשיעור של 15%, בכדי לצמצם את הגרעון המסחרי שלה (בסך כ-70\$ מיליארד), ולצד זאת, יפן התחייבה לספק גישה קלה יותר לתוצרת אמריקנית בתחומי החלל והאוויר, מזון, אנרגיה ותעשיית הרכב. במקביל, יפן גם התחייבה להשקיע 550 מיליארד דולר בארה"ב. אחת הדרכים לממש התחייבויות אלה היא הגדלת תקציב הביטחון, אולם כלל לא בטוח שבהיעדר רוב בפרלמנט, טקאיצ'י תצליח לעשות זאת.

בכל אופן, זהו ביקור משמעותי שייערך לפני פגישתו הצפויה של טראמפ עם נשיא סין בקוריאה, וככל הנראה נועד לחזק את השותפות באינדו-פסיפיק בכדי להתמודד בשיתוף פעולה עם הפרובוקציות הסיניות במרחב והאיום המרחף מצידה על שלמותה של טאיוואן. זה גם יהיה מבחן ליכולת של טראמפ לקרב בין יפן לבין קוריאה, שנשיאה הגיב בקרירות למינויה של טקאיצ'י בשל עמדותיה הנוגעות לעבר האימפריאליסטי של יפן והפשעים שבוצעו נגד קוריאה.

כמובן, לא ניתן לנתק את ההתפתחויות האלה מההקשר הגאופוליטי הבינלאומי הרחב יותר, ובפרט לישראל והמזרח התיכון.

פורסם באתר ערוץ 7, בתאריך 03 לנובמבר 2025.